

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXIII. De tribus matrimonij bonis, quibus conjugium honestatur, &
apud Fideles acceptum, apud infideles & hæreticos quosdam detestabile
redditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

facerent, dementârunt; quod non fecissent, nisi & ipsæ fuissent dementes.

Ob hæc, & complura talia, cùm coniuges deberent, coniugia reprehenduntur. Quæ quia à Deo sunt instituta, in ipsum scilicet Deum querelæ redundant; quasi ille sit malorum, author, qui status est author, & qui vxorem dedit; è quibus mala pullulant. Nam Deum status matrimonialis esse institutorem & approbatorem, è supradictis constat: quia primus omnium, inter primos parentes, matrimonium ipse fecit. Et, in lege gratiæ, teste D. Cyrillo, & Augustino alijsque, Christus idcirco, in Cana Galilææ voluit nuptijs interesse, vt nuptias, tanquam à Deo institutas, approbaret; ob quam causam etiam matrimonium, inter Ecclesiæ sacramenta, constituit. Quem admodum igitur Adam à Domino castigatus, culpam in vxorem, & per hanc in ipsum vxoris datorem refudit, dicens: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi*; ita & alij eius, etiam in excusatione accusationeque, successores, Deo attribuere non verentur, quæ in coniugijs, natura sua bonis, hominum autem vitio sæpe ærumnosis, reperiunt. Medicina querelarum erit, Matrimonij bona, fines, curam providentiamque diuinam, in eo conciliando, aut etiam in ijs iustissimè plestendis, qui illud remerè, atque illicitè ineunt, polluunt, conè se indignos reddunt, considerare.

C A P V T XXIII.

De tribus Matrimony bonis, quibus coniugium, honestatur & apud Fideles acceptum, apud infideles & hæreticos quosdam, detestabile redditur.

TRia generatim statuunt Matrimonij bona Theologi, cum D. Augustino, cuius hæc sunt: *Quod bonum habent nuptia, peccatum esse nunquam potest. Hoc autem tripartitum est; Fides, Proles, Sacramentum. In Fide attenditur, ne præter vinculum coniugale cum altera, vel altero concubatur. In Prole, vt amanter suscipiatur, benignè nutriatur, religiose educetur. In Sacramento autem, vt coniugium non separetur, & dimissus, aut dimissa, ne causa quidem prolis, alteri coniungatur.*

Pp

Duo

IX.

S. Cyrill. in c. 2. Ioan. S. Austin. serm. 4. de temp. S. Theod. lib. 5. diuinor. decretor. Bed. hom. 2. Gen. 3. 12.

I.

S. Aug. lib. 9. super Gen. c. 7 & lib. 1. de Nuptijs & concup. c. 11. & 17.

II.
S. Thom. q.
49. a. 1.

1. Cor. 7.

Vazq. d. 2. de
matrim. c. 1.
Suar. t. 3. in
3. p. d. 2. S. 1.
aff. 3. Sanch.
lib. 2. d. 5.

Iudith. 15. 11.

Dan. 13.

III.

1. vlt. §. frau-
dis ff. de bo-
nis damnato-
rum. Aristot.
2. Polit. c. 7.

Couarrua. in
Epitome l. 4.
part. 2. c. 8.

Duo prima bona, sunt matrimonij effectus: tertium est quiddam ex institutione diuina, cum matrimonij contractu connexum. Per hæc tria matrimonium cohonestatur, & in genere moris, à fornicario concubernaio discriminatur. Nam, cum matrimonialis actus, in genere naturæ, sit eiudem speciei cum actu fornicationis; in genere moris tamen ab eo maxime differt. Neque enim ibi est fides, ob quam, alter alteri, juxta Apostolum, debitum reddere ex præscripto legis diuinæ; aut cum eo cohabitare cogatur; aut contra jus alterius faciat, si ad alium torum diuertat; sicut pertinet ad fidem coniugalem, vt neuter coniugum cum aliqua alia persona copuletur; multoq; minùs, altero coniuge viuente, cum aliqua alia persona matrimonium contrahat. Siquidem per matrimonium, inter duos id contrahentes, jus ac Dominium vnius corporis in alterum, transfertur, traditurque, quod mutuo consensu acceptatur. Vnde iniuriam alteri facit, quisquis coniugum diuorciæ: & multum, apud DEVM meretur, qui hanc fidem datam seruat. Qua de causa dicebat olim Ioaehim Summus Pontifex ad castissimam Iudith: *Eò, quod castitatem amaueris, & post virum tuum, alterum nescieris: idèò & manus Domini confortauit te, & idèò eris benedicta in aeternum.* Hanc benedictionem tanti fecit. Susanna, vt mortem oppetere, quàm Senum libidine contaminari mallet.

Secundum bonum est matrimonij, proles vel actus suscipienda, vel prout suscipi potest ex matrimonio, quod ad prolem suscipiendam, per se, & cum recta ratione, ordinatur. Est enim proles per se magnum quoddam bonum, quod conferat & auget humanam societatem. Vnde Adrianus Imperator, teste Paulo Iureconsulto, dixit: *malle se imperium ampliare hominum adiectione, quàm pecuniarum copia.* Et Aristoteles scribit, eum, qui Spartiarum Rempubicam legibus constituit, Spartiatis, propositis præmijs, ad coniugia adhortatum esse, vt numerus ciuium magis augeretur. Disputant etiam nostri Doctores, *An aliquas immunitates, & quasnam etiam nunc habeant, qui in certo numero prolem masculinam ex matrimonio susceperunt.* Et fuit, apud Romanos etiam, magnum quiddam, *jus trium liberorum,*

liberorum, immo *liberorum vniuersim*. Neque verò tantum est bonum totius communitatis proles, sed etiam ipsorum parentum, qui & ipsi, per prolem, genus suum conseruant, & sibi, per liberos suos, videntur, post mortem, viuere ac superesse. Quin & subsidium, honorem ac consolationem ab ipsis expectant. Cohonestat etiam matrimonium proles eo nomine, quòd filij è matrimonio suscepti *legitimi*, id est, ad publica officia ac dignitates, in Republica, quæ quondam honestatem requirunt, idonei esse censeantur. Secus se res habet, cum ijs, qui extra matrimonium procreantur; nam illi *illegitimi*, id est, ad eiusmodi officia ac dignitates inhabiles iudicantur. Quamquam omnino fornicatores, plerumque, præter voluntatem suam, liberos suscipiant. Mallent enim nullam prolem sequi; quia, spretis naturæ legibus, & ratione contempta, ritu brutorum animantium, in copula, non prolem quærunt, sed voluptatem. In quò actu, ob delectationis vehementiam, absorbetur ratio, adeò vt, illo tempore, nequeat homo aliquid intelligere, vt tradit Aristoteles, fiatque *epilepticus*, vt dicebat Alexander Magnus. Hæc iactura vsus rationis compensatur, in matrimonio, ratione prolem intendente, quod non est agere, more bestiarum.

Tertium bonum est, vinculi constantia & perpetuitas, cum coniugium sit *maritalis viri & mulieris inter legitimas personas, coniunctio indiuiduam viæ & consuetudinem continens*. Nam etsi complures causæ sint, ob quas vnus coniunx ab altero potest separari, vel quoad *forum*, vel etiam quoad *cohabitationem*, tamen pauci admodum casus dantur, ob quos ipsum matrimonij vinculum (non ipsorum coniugum voluntate aut autoritate purè humana, sed diuina, aut eius, qui Dei in terris vicarius est) dissoluatur, ita vt dimissus aut dimissa cum alio possit matrimonium inire. Quod cum Montano quidam heretici temerè permittunt, ob adulterium, & affectatam absentiam alterius coniugis: cum tamen matrimonij vinculum indissolubile sit, eò quòd Deus ipse matrimonia iungat, quæ proinde non nisi eiusdem Dei autoritate possunt, aut debent disungi: qua ratione Christus vsus est, cum dixit: *Quod Deus coniunxit,*

Pp 2

homa

Aristot. lib. 7.
Ethic. c. 11.

IV.
Magister in
4. dist. 27.

Montanus
apud Euseb.
lib. 5. histor.
Eccl. cap. 18.
Buccerus in
c. 19. Matth.
Matth. 19.

homo non separet. Ex cuius mente matrimonia esse indissolubilia, etiam inde ostenditur, quia dixit: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum & alij nupsit, mæchatur.* In qua

Marc. 10.

S. Augustin.
lib. 1. de adul-
ter. coniug.
cap. 9.
Conc. Trid.
sess. 24. & cap.
vlt. de con-
dit. appositis.

S. Augustinus ita scribit: *Si, quicumque, uxore sua dimissa, alteram ducit, mæchatur; sine dubio, ibi sunt ambo, & qui prater, & qui propter causam fornicationis dimittit uxorem. Hoc est enim: Qui-*

cunque dimiserit, id est, omnis qui dimiserit. Quare, qui matrimo-
nium ineunt, non possunt contractui suo adijcere certi tempo-
ris pactum, cum quo tempore, ante mortem alterius, matri-
moniale vinculum expiret; quia Deus ius corporis coniugi
tradendi voluit esse perpetuum, vt Conc. Trid. declarat; quod
alibi ait, conditionem huic perpetuitati contrariam substantiæ
matrimonij repugnare. Intelligere est hinc, parem, in hac re,
esse causam viri ac mulieris: quia vt S. Ambrosius ait: *Eadem*

S. Ambros.
lib. 1. de Ab-
raham c. 4.
1. Cor. 7.

à viro, qua ab uxore debetur castimonia. S. Paulus aliquando
vnum, aliquando vtrumque coniugem nominat, ait enim: *Hi,*
qui matrimonio iuncti sunt, precipio non ego, sed Dominus, (enle-
gem diuinam) *uxorem à viro non discedere; quod si discesserit (ex*

Rom. 7.

caussa licita) manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et alio
loco: *Quæ sub viro est mulier, viuente viro, vocabitur adultera, si*
fuert cum altero viro. Hæc indissolubilitas ducitur ex ipsa ra-
tione tum coniugij, tum Sacramenti. Coniugij, quia, nisi con-
iuges perpetuò maneant coniuncti, nequeunt ita in futurum
tempus, post mortem, filijs suis prouidere; quod tamen offi-
cium parentum erga liberos exigit. Etenim quibus dant, vt
sint, dare etiam debent, vt alantur, & in disciplina educantur.

2. Cor. 12.
Ephes. 5. 32.
S. Augustin.
lib. de bono
coniugij c. 7.
15. 18. 23. &
1. 1. de nuptijs
& concupis.
c. 10.

Hoc est quod Apostolus iubet parentes *thesaurizare filijs.* Cum
autem matrimonium sit *Sacramentum magnum*, vt vocat S. Pau-
lus, id est, signum sacrum spiritualis matrimonij Christi cum
Ecclesia, per humanæ naturæ assumptionem, & per amicitia gra-
tiæque hominum iustorum vnionem, debet perpetuam Christi
cum Ecclesia coniunctionem repræsentare, non solum, quò ad
vinculum charitatis; sed etiam (quando est consummatum)
secundum realem coniunctionem hypostaticam personæ Christi,
cum natura humana, ex qua natura constant membra corporis
Ecclesiæ

Ecclesiæ. Falsa enim esset hæc matrimonij repræsentatio, si illius vinculum, non etiam per se indissolubile & perpetuum foret, quemadmodum est illud duplex Christi cum Ecclesia vinculum. Inter fornicatorem autem & meretricem nullum est vinculum: hodie Thraso, post biduum, regnat Phædria, apud Thaidem. Vaga est libido, vt ignis crescit, & semper vicina apprehendit. At *quis vir mulierem*, inquit Lactantius, *aut mulier virum diliget, nisi habitauerint semper vna, nisi denota mens, & seruata inuicem fides indiuiduam fecerit charitatem?*

Hæc vera magna que sunt matrimonij bona, quibus statum alioqui satis amarum, velut sesamo, asperfit Deus. Verùm his ipsis bonis tanta vis malorum opponitur, vt plurimi quotidie in impatientiæ haud exiguas sese querelas blasphemè effundant; immo vt hæretici fuerint Saturninus & Tatianus, apud S. Irenæum; & Marcion ac Manichæi, apud S. Hieronymum; & Encratitæ Tatiani sectatores, apud S. Epiphanium; qui matrimonium esse rem per se bonam & licitam omnino negauerunt: vti & Priscillianistæ, & Adamiani, apud D. Augustinum. Hi omnes, & plurimi cum illis, sentiunt coniugium esse malum, tum propter rationes superiore capite allatas, tum ob ea, quæ his ipsis etiam tribus bonis commemoratis è diametro, in coniugijs, opponuntur; quæ proinde non pigebit indicare, & iussè à Deo permitti, vel immitti, ostendere; vbi priùs, & hæreses enucleatiùs explicauero, & vt par est, matrimonium & bonum esse, & à Deo esse, pluribus demonstraro. *Neque enim nos*, inquit S. Hieronymus, *Marcionis & Manichæi dogma seclantes nuptijs detrahimus.* Sed neque ignoramus, Timotheum à Paulo admonitum, venturos, qui *prohiberent nubere, & docerent abstinere à cibis*; quod non de ijs dixit, qui virginitatem erant matrimonij prælaturi; sed, vt quidem S. Chrysostomus & Ambrosius intellexerunt, de *Encratitis, Marcionitis, & Manichæis*; potest tamen, & debet etiam intelligi, de illis hæreticis, qui, tempore Apostolorum, nuptias jam damnârunt, & quosdam cibos detestandos existimârunt, vt testatur, qui tunc viuebat, Ignatius. Hos autem fuisse *Saturninos*, scribit Irenæus. Certè *Saturninus primus fuit*, ait Theodoretus, *qui matrimonium*

pp 3

diaboli

Terent. in Eunucho,

V.

S. Iren. l. 1. c. 22. & 30. S. Hieron. l. 1. contra Iouini S. August. l. 1. de hæresib. c. 70. & c. 31.

S. Hieron. l. 1. contra Iouinianum. 1. Tim. 4. 3.

S. Chrysost. hom. 12. in 1. Timoth. S. Ambros. ibid.

S. Ignat. ep. ad Philadel. & Ep. ad He-

ronem, Iren.
l. 1. cap. 22.
Theodoret.
hæc. fab. l. 7.
Epiphanius. hæc.
28 S. Ignat. ad
Philadelph.
VI.

Ierem. 34.
Luc. 7. Greg.
Naz. orat. de
amore pau-
pert.

Ouid. lib. 15.
Metamor.

VII.
1. Tim. 4. 3.

S. Augustin.
lib. 2. retract.
c. 22.
Baron. Anno
Christi 382.

diaboli doctrinam nominavit, iuberetq; abstinere ab animatis. Epiphanius memorat, in eadem infantia fuisse Ebionem, quem S. Ignatius confutavit, & in eo alios fidem conjugalem fugientes, ut vagæ libidinis habeant libertatem.

Damnati sunt hi hæretici merito ab Apostolo, non tamen nos cum illis, qui cælibatum nuprijs affirmamus excellenciorum. Neque enim, si cum Christo, cum Paulo, cum Apostolis, & tota antiquitate, virginitatem laudamus, idcirco vituperamus, cum his hæreticis, nuptias. Sicut neque, si cum Rechabitis, & Ioanne Baptista, ac Apostolis, temporibus certis, a carnis esu abstinemus; illico etiam cum Iudæis præscriptum olim, ad certum tempus, nunc autem abrogatum morem superstitiosè observamus: neque cum præcis illis hæreticis docemus, abstinere à cibis, more Pythagoræ, vel Ægyptiorum, qui novum ciborum delectum inveniunt; eò quòd Pythagoras doceret, animarum, de hominibus, in bestias, & de bestijs in homines transmigrationem; timeretque, ne sua anima alicubi expelleretur. Hinc, apud Ovidium, ait:

*Heu quantum scelus est, in viscere viscera condi,
Congestq; avidum pinguescere corpore corpus,
Alteriusq; animantem animantis vivere letho!*

Et infra. *Omnia mutantur, nihil interit: errat, & illinc*

Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus

Spiritus, eiq; feris humana in corpora transit,

Inq; feras noster, nec tempore deperit ullo.

Ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris,

Parcite, vaticinor, cognatas cade nefanda

Exturbare animas, ne sanguine sanguis alatur:

In eiusmodi errore non sumus. Ut ergo non prohibemus, hæc de causa, abstinere à cibis, quos Deus creavit ad percipiendum eorum gratiarum actione fidelibus; ita nec prohibemus nubere; sed cælibatui matrimonium postponimus, quod, contra diuinas litteras, Helvidius, & Iovinianus virginitati æquarunt; quorum iste pseudomonachus aliquas etiam sanctimoniales deiecit in nuptias. Vtriusque stilo & argumentis confodit S. Hieronymus, eum Romæ esset. Quare Ecclesia nequaquam statuit le-

gem, quæ certo hominum statui, absolute & generatim, à dimat libertatem contrahendi matrimonium; potest tamen ponere legem, sub hac conditione, vt si quis velit esse Sacerdos, Episcopus, aut Religiosus, ad continentiam seruandam obstringatur. Tali enim lege non cogit quenquam ad matrimonium non inendum, sed relinquit vnicuique liberum, vt possit, si velit, amplecti statum Ecclesiasticum, cum hoc onere, vt, si illum amplectatur, non amplectatur, sed renunciet matrimonio, & seruet fidem Christo, sicut coniux coniugi fidem seruat.

Alijs de causis hæretici matrimonium non omitti tantum posse, sed etiam contemni voluerunt. *Saturrinus*, quem alij *Saturnillum* dicunt, *nubere & generare à Satana esse* docuit. A Satana autem quid posset esse boni? *Tatianus*, Marcionis ac Saturnini continentiam amplexatus nuptias detestans nihil à scortatione differre dixit. Ita fidem conjugalem euertit. Quæ de causa auctor esse scribitur *Encratitarum*, id est, qui se continentes vocabant, cum illis incontinentius nihil esset. Hinc *Tatianos*, cum *Encratitis* coniungit *Epiphanius*. *Origenistæ* quoque, siue, vt probabilius putat *Baronius*, ab *Adamantio* illo, siue ab alio orti, *Turpes* nominabantur, quia, ob fidem coniugi seruandam, & propter onera, & difficultates, matrimonium damnarunt, cum tamen in omnium libidinum cœno voluarentur. Sed est vetus regula, vt, qui velit sentire commodum, idem & onus sentiat. Ita Deus res temperauit huius vitæ, vt, ne homines à voluptatibus absorberentur, dulcibus amara permisceret. Voluit ergo, vt, qui coniugij commoda sectarentur, etiam onera portarent coniugiorum. Inter quæ onera est ijs, qui bonum proliis malum quoddam esse iudicant, liberorum educatio, cura, & sollicitudo. Hæc vt vitarent, *Manichæi*, licet mulieribus iungerentur, & omni genere immunditiarum sese conspurcarent, tamen generationem sedulo vitarunt; quæ de causa, cum coniugia propter generationem copulanda sint, nuptias damnauerunt. Ita error trahit errorem. Nam impium *Manetis* dogma constituit, duo Principia æterna, sibi inuicem contraria, duasque naturas atque substantias, boni scilicet, & mali; totumque hominem ex ijs creatum esse Principijs, ex

VIII.

Iren. l. 1. c. 2.

De Tatiano
Euseb. lib. 4.
hist. c. 27.
Tertull. de
præscript.
c. 52.

Epiphani, hæ-
rel. 47.
Idem hærel. 63.
S. August. de
hærel. c. 42.

Cyrrill. ca-
tech. 6.
Augustin. hærel.
46.
Epiphani.
hærel. 66.

pijs, ex bono animâ, corpus à malo fabricatum. Hac de causa negabant, Christum humanâ naturam suscepisse. Hac de causa, carnem vt malû ex mali Principio germen, odio prosequentes, probrosis contumelijs affecerunt; ac suis nefarijs cupiditatibus vt obscundarent, infano prætextu, in immensum gurgitè cupiditudinum merfi, omni pariter libidinum genere frequentissimè se ipsos polluerunt. Dicebant enim, eo modo, iniuria carnis affici, malumq; purgari. Hac de causa, quòd carnem ex materia, & materiâ à mali Principio dicerent fluxisse, generationem, & nuptias execrabantur. Cuius hæresis particeps fuit & Hierax Ægyptius, à quo Hieracitæ prognati, damnatis nuptijs, calibum duntaxat esse vitam æternam docuerunt. Hi, astu diabolici, contra bonum prolis, venena sua sparserunt. Quemadmodum & Monachi quidam, in Ægypto, in quos S. Athanasius inuehitur. Qui peruersè intellecta illa Christi sententia: *Non quod intrat per os co inquinat hominem, sed qua exeunt*; sibi persuaserunt, peccatum esse corporis excrementa egerere. Ob quam causam, matrimonium damnârunt, eò quòd in procreatione prolis, è corpore progredi semen necesse esset. Nimirum cacodæmonis machinatio est, pervertere finem matrimoniorum, atque impedire prolis prouentum: quemadmodum & rationem sacramenti, vinculiq; sanctissimi perpetuitatem. Quamobrem, per Montanum, non solùm secundas nuptias, (quas Apostolus non reijcit) non secus ac fornicationem, improbauit; verùm etiam (quod neque Christus, neque Apostolus admisisset) nuptiarum docuit solutionem. Nimirum hoc mantelo nequitias suas voluit tegere. Ita enim videbatur sibi suarum prophetissarum causam defendere, quas eum Apollonius alijque testantur, à maritis suis abduxisse. Sic triplex matrimonij bonum, triplices habuit hostes. Sed non desinit esse bonum, quod mali impugnant. Itaque, vt suprâ S. Augustinus dixit: *Quod bonum habent nuptia, peccatum esse nunquam potest.*

Epiphan. hæret.
67.

S. Athanasius
ad Ammoné
Archimandritam.
Matth. 15.

Apud Euseb.
l. 5. hist. c. 17.

S. Aug. lib. 9.
Super Genes.
c. 7.